

Homilija preč. Miroslava Martinjaka, *mr. art., regens chori* Zagrebačke prvostolnice na euharistijskom slavlju zborova Zagrebačke nadbiskupije i zborova Grada Zagreba u srijedu 20. studenog 2024. u Bogoslužnom prostoru bl. Alojzija Stepinca

Draga braćo i sestre, dragi pjevači grada Zagreba, Zagrebačke nadbiskupije i vaši voditelji i orguljaši

Ovo već tradicionalno okupljanje zborova uoči spomendana svete Cecilije potvrđuje dobru volju sviju vas od pjevača do dirigenata i orguljaša da udruženim pjevanjem pokažete zajedništvo koje je danas itekako potrebno našem narodu i da ste spremni žrtvovati svoje vrijeme, svoj glas i snagu u službi crkvenog pjevanja, slaveći Gospodina na najiskreniji i najintenzivniji način. Htio bih podsjetiti na neke temeljne zadaće crkvenog zbora i pjevanja u liturgiji. Pjevanje i glazba u liturgiji nisu samo ukrasni elementi, nisu tek puka »koreografija« koja bi liturgiji dala živosti, nego ono vrši mnogostruku ulogu (bibličar Ravasi): objaviteljsku, duhovnu, kristološku i eklezijalnu. Sv. Pavao ne naglašava bez razloga da se »poučavanje i urazumljivanje« treba činiti pjevanjem psalama, hvalospjeva, duhovnih pjesama. Naše pjevanje Bogu poprima obilježja hvaljenja, zahvaljivanja, klicanja, moljenja, zazivanja, klanjanja. Zbor je najuže povezan sa zajednicom vjernika. Zbor potiče zajednicu na pjevanje ali i na slušanje nekog zorskog izvođenja. Već su stari kršćanski oci naglašavali važnost kršćanskog pjevanja.

Sveti Jeronim u komentaru poslanice Efežanima potiče kršćane da pjevaju više dušom i srcem nego glasom. Tertulijan čak govori da preko pjevanja kršćani vrše duhovnu žrtvu. I doista pjevači se žrtvuju, trude, vježbaju i iz takvog razmišljanja proistekla je rečenica - tko pjeva dvostruko moli koja se pripisuje sv. Augustinu.

Najizvrsnija biblijska pjesmarica su psalmi i zato sv. Pavao govori kršćanima Efeza i Kološanima govorite jedni drugima u psalmima, hvalospjevima i pohvalnim pjesmama. Današnji psalam koji smo čuli kliče Bogu uzvikom *Svet, svet, svet Gospodin Bog sabaoth* - tim poznatim himničkim usklikom proizašlim iz Biblije često kličemo u svetoj misi. Dalje psalam nastavlja hvalom i pohvalom Gospodina radi silnih djela njegovih i beskrajne njegove veličine. I okupljanje zborova u ovom svetištu ima želju hvaliti i slaviti Gospodina ali i zahvaljivati mu,

klicati mu, moliti ga, zazivati ga i klanjati mu se pjesmom. Stoga moramo biti svjesni upravo nabrojanih zadaća i raznih izražaja našeg crkvenog pjevanja koje nekad hvali Boga, nekad mu kliče, nekad mu zahvaljuje, nekad ga moli, zaziva i tako bi trebalo prilagoditi i zbarske interpretacije, prema određenom karakteru pjevanja. A na koncu sve to se stapa u jednu riječ, jedan pojam pjevana molitva i to bi trebalo biti sve naše crkveno pjevanje, ako to nije ili k tome ne teži onda je na krivom putu. Živimo u vremenima uzburkanim, teškim pa koji puta se i teško snalazimo. Kako u današnje vrijeme pravo usmjeriti našu svetu glazbu kad s jedne strane imamo onih koji bi bili najsretniji da se u liturgiji ne pjeva. Poznavajući povijest svete glazbe znamo da je ona kroz dugu kršćansku povijest prolazila kroz mnoga iskušenja konačno kao i Crkva. Često se upozorenja na krizu i zastranjenje kršćanske glazbe nije ozbilno shvaćalo, a kasnije se žalilo radi toga jer je uslijedila velika profanacija svega. Glasnik toga bila je nedolična glazba koja je bila znak nevjere. Biblija nas uči da svaka glazba, pjevanje sviranje nije prikladno. U Starom zavjetu proroci upozoravaju da se glazba Jahvina kulta može pretvoriti u nesklad, disonancu, u dreku, u ispraznu galamu kad ju ne slijedi srce koje pjeva, budna savjest, iskrenost života. To je trajna stroga opomena proroka:

»Mrzim i prezirem vaše blagdane«, govori Jahve, »Uklonite od mene dreku svojih pjesama, neću da slušam zvuke vaših harfa... Ovaj me narod usnama časti, a srce mu je daleko od mene« (Am 5, 21. 23; Iz 29, 13). Nedaj Bože da se takvo upozorenje nama dogodi. Hvala Bogu da imamo još u Hrvatskoj dobrih i kvalitetnih zborova i dobrih zborovođa koji žele slijediti kršćansku estetiku glazbe propisano kako svetim pismom tako i crkvenim dokumentima preko koje žele ispovijedati svoju vjere, izraziti svoju molitvu, svoj vapaj, svoj usklik, svoju zahvalu Trojedinom Bogu Ocu, Isusu Kristu i Duhu Svetom. Bogu ne pripada bilo kakova pjesma, već uzvišena, najsavršenija, najiskrenija što su stari umjetnici, glazbenici, pjevači bili itekako svjesni i nisu žalili truda, a Duh Sveti nadahnitelj i poticatelj obilno ih je bodrio u tom poslu i zato i mi još danas izvodimo ta djela i divimo im se.

Instrukcija *Musicam sacram* kaže za crkveni zbor: "Zborovi, glazbene kapele ili schole cantorum vrijedni su osobite pažnje zbog liturgijske službe koju obavlja".

Dakle crkveni zbor je direktno u službi liturgijskog obreda, mora odabrati odgovarajuću pjesmu za ulaz, misni ordinarij, otpjevni psalam, poklik aleluja, darovnu pjesmu, pjesmu za pričest. Sve to treba pripremiti, uvježbati iz tjedna u tjedan, od nedjelje do nedjelje, za blagdane i svetkovine. Zbarska priprema je vidljiva i kontinuirana i nitko je ne može osporavati. Gotovo da se crkveni zbor najviše priprema za liturgijsko slavlje, a to se često niti ne prizna i ne vidi

već se misli da sva ta naša pjevanja idu sama od sebe. Pjevači su svjesni da je liturgijski čin sv. Mise najveća svetinja što mi imamo - *culmen et fons* kaže Vatikanski sabor i svi pjevači teže da sve bude što skladnije otpjevano kako bi svojom pjesmom probudili u vjernicima ozračje molitve, sabranosti i meditacije.

Krist govori u današnjem Evandjelju Dom moj bit će dom molitve. Glazba skladna, dobro odabrana, dobro izvedena doista može crkveni prostor podići na višu razinu, razinu sabranosti i molitve, a isto tako loša glazba, nepripremljena može taj prostor pretvoriti u razbojničku špilju kako kaže danas Evandjelje. Ta svijest trebala bi biti prisutna u svim liturgijskim akcijama da se nalazimo u Crkvi, Božjem domu koji jest dom molitve. Sve što nije u toj službi u službi molitve ne pripada u kuću Božju. Uputa pastoralne komisije episkopa za liturgiju kaže: „Zbor je sastavni dio zajednice vjernika i mora biti smješten između prezbiterija i zajednice. Francuski autor Veuthey je odredio jedno pravilo pjevanja u liturgiji i to: Konkretna zadaća zbora jest: uvesti, podržati, izmjenjivati se i animirati pjevanje čitave zajednice. Zbor u prvom redu pruža pomoć ritmičku, melodijsku i daje sigurnost i preciznost izvedbi nekog pjevačkog dijela u liturgiji s narodom. Kad zbor izvodi višeglasne skladbe, polifone motete potiče sudjelovanje kroz slušanje.

Želio bih zaključiti riječima pape Benedikta XVI.: ... „Zajedničko pjevanje, u zboru, i svih zborova zajedno, zahtijeva pozornost prema drugome, pozornost prema skladatelju, pozornost prema maestru, dirigentu, pozornost prema ovoj ukupnosti. koju nazivamo glazbom i kulturom, pa je, na taj način, zborna pjevanje odgoj za život, odgoj za mir, zajednički put...”.

Daj Bože da i naše vrijeme shvati ozbilnost glazbene djelatnosti u liturgijskom slavlju i prenese je na buduće generacije kojima će biti kao i nama potpora molitvi, zahvali i pokliku Svevišnjem kome se prinosi žrtva pjevanja svakog pojedinca kao dar duše koja jedina može s Bogom komunicirati.